

POVESTEA DOICII

... Era un deal și, pe deal, o poiană întinsă, verde, cu iarbă grasă; dar locul era lipsit de umbră. Când bardul a coborât din ceruri s-a așezat aici și a atins corzile lirei sale frumos cântătoare, umbra s-a întins asupra locului. Și-au apărut stejarul chaonian, crângul lui Heliades, stejarul cu frunzișul lui des, teiul moale, fagul, laurul, alunul unduios, frasinul, potrivit pentru tijele sulitelor, bradul argintiu, stejarul aplecat sub greutatea ghindelor, plăcutul platan, arțarul multicolor, sălciile pletoase, lotusul, iubitul bălților, merișorul veșnic verde, tamariscul zvelt, mirtul cu două nuanțe, călinul cu fructele lui de culoare albastru-închis. Și tu, de asemenea, iederă agățătoare, ai sosit laolaltă cu lujerii tăi cățărători și cu ulmul, împodobit cu viță; i-au urmat frasinul de munte, pinii de pădure, măceșul încărcat de fructe roșcate, palmierul mlădios – semn al izbânzii, pinul-umbrelă fără ramuri pe trunchi și cu

o pălărie de frunziș des în vârf, care o încântă pe maica zeilor încă de când Attis, drag Cibelei, a renunțat la forma lui omenească și s-a transformat în trunchi țeapăn de copac. În mijlocul acestei aglomerări s-a așezat chiparosul cu formă de con...

Așa suna cântecul doicii. Și, cântându-l, ea visa la locul despre care vorbea cântecul și la umbra lui răcoroasă și verde. Cu toate acestea, nu i se dădea ascultare. Micuțul nu numai că nu visa alături de ea, dar toată atenția lui copilărească se concentra asupra pleoapelor ei grele de somn, repetând, iar și iar, cu inocență, în gând, incantația „dormi, dormi... dormi“. Și, într-adevăr, fie din cauza cântecului ei neobosit și fără cuvinte, fie din cauza inflexiunilor melodioase ale vorbelor sale, ea a adormit și s-a bucurat în vis de umbra răcoroasă și verde pe care cântecul o adusese acolo, în cămăruța strâmtă din Genova, într-o după-amiază fierbinte de vară.

Iată prima ieșire din povestea noastră. Chiar acum, se scurg în viteză (în viteză, vă imaginați, pe așa o toropeală) ultimele clipe ale slujbei ei de doică și de paznic. Când se va trezi, totul va fi schimbat. Deja se prefigurează umbra pașilor care, într-o secundă, vor lovi scările, punctul final, elipsele neatenției ei, deja umbra primului pantof se

mișcă înspre primul pas – deși ea încă doarme, mulțumită. Iată prima ieșire. Acum, prima plecare.

Copilul pe care trebuia să-l vegheze își începe cele dintâi explorări testând orizontul somnului ei și libertatea lui astfel câștigată. În timp ce doica visează, el se pune în mișcare. Cu pumnii strânși, împinși înainte, el se luptă și se necăjește cu obstacolul pus înaintea lui de perne, cutii, pături, de propriul eu de copil imprezvizibil, de longitudinea și de latitudinea propriului leagăn, de balansarea disperată a acestuia – pentru că, mângâiat de lumina după-amiezii care intră pe fereastră și se joacă pe cartea din mâinile femeii, captiv în acea lumină, se află obiectul interesului său. Ferecătura strălucitoare, poate a unui crucifix, scânteiază pe peretele interior al acelei cămăruțe de dincolo de stradă, în care o femeie doarme așezată pe scaun, cu o carte de poezie în mâini, zâmbind, rătăcită, și în care un copil reușește să-și pună genunchiul durduliu peste peretele fragil al țarcului lui – cu ochii strălucitori privind fix înspre răsărit.

Înainte de a se întâmpla ceva, înainte ca inevitabilul să se petreacă, trebuie să sesizăm la acest copil nu numai sentimentul unei destinații, ci și sentimentul unui destin, precum și faptul că cele două sentimente sunt răsucite într-un singur fir. El este pe punctul de a face ceva mareț, acesta este

adevărul. Gândește-te la energia grozavă a copiilor și la felul în care mititelul acesta poate să-și împingă doica (care are cu adevărat nevoie de această slujbă) la neatentie și la somn. Are un aer de știu-ce-fac, o detașare, cum stă așa cu un braț, cu un picior și cu capul sus, peste marginea leagănului. El, care nu a fost niciodată nicaieri, pare să fie deja amețit de ceea ce pare a fi cel mai puternic dintre narcotice, de ideea de a pleca de aici, pentru a ajunge la un alt aici, aflat mai departe și tot așa, până la capătul călătoriei. Maică-sa l-a numit după matahala de păgân devenit sfânt, podarul, cel care l-a purtat pe Hristos, om simplu prins într-o istorie complicată a unui loc complex, purtătorul, domnul Încoace-și-Încolo, umerii largi ai Cuvântului, Cristóbal: XPO FERENS, Sfânt; și tatăl lui, nu mai puțin captiv în posibil, i-a dat celălalt nume și cealaltă parte de noroc – Colón, arc peste întinderi sau (din spaniolă) porumbelul discordiei care poartă în cioc o ramură uscată, un mădular, un punct în sine pe deasupra pustietății mărilor, Columb (us), cel care aduce vești.

Dar noi am fost la fel de neatente precum sârmana doică, ai cărei ochi abia închiși, cu pleoapele coborâte, ca două semilune gemene în marea liniștită a somnului, s-au deschis chiar acum mari și negri, copleșiți de groază; poți citi în ei

uimirea exprimată de litera „O!“ Se trezesc pe de-a-tregul la izbucnirea guralivei... dar, unde este Cristofor și unde a fost el? Noi l-am lăsat clătânându-se pe marginea instabilă a lumii lui de copil, îndreptat, asta nu se poate nega, spre răsărit. De atunci, cel aflat în grija noastră (responsabilitatea ne aparține și nouă, cel puțin în parte), apreciind greșit distanțele, a pășit în afară, în aerul nemișcat și adormit al după-amiezii și s-a răsucit cu grație (dacă dăm cu încetinitorul, chiar cu artă, iar dacă încetnim de tot, cu hotărâre, chiar cu eroism), s-a dat de patru ori peste cap, înainte de a ateriza brusc pe podeaua tare a odăii. Traseul i-l putem reconstitui cu ușurință, după vâlătucul particulelor de praf aurite, încă răsucindu-se în aerul aurit. Și, iată cum Cristofor a simțit duritatea și rotunjimea acestei lumi pe pielea capului lui de copil.

Hai să ne distanțăm puțin de scenă ca să-i analizăm cu mai multă grijă geografia. Iată o ușă îndreptată înspre apus. Alături stă o doică al cărei chip a devenit mască a uimirii și a disperării. Lângă ea, un leagăn mare și sumbru continuă să se lege amenințător, și, în același timp, ca o mărturie trecătoare a unei catastrofe recente, ca un vag ecou al acestei prime și istorice cuceriri, spiralele de praf care sclipesc în soare încep să-și încetinească rotirea și rămân agățate în aerul uluit. În rest, totul

este încremenit. Odaia însăși este goală, în afară de crucifixul aurit, menit, da, să apere pruncul de rele, care atârnă pe peretele opus ferestrei, și, care, la această oră, îi captează întreaga lumină; de el atârnă, prins cu un lanț, un Sfânt Cristofor. Pe podea, între leagăn și crucifix, zace copilul. Cu ochii larg deschiși și fără lacrimi, el rămâne ținut locul de... de ce anume?... de o plăcere secretă? Ceea ce caută este încă departe, și el fixează obiectul dorinței lui cu o privire așa de pierdută, încât tu, cititorule, ți-ai putea face griji cu privire la starea lui; să fi suferit un traumatism? probabil o ascensiune iminentă și rapidă de-a lungul traiectoriei luminoase a privirii lui îndreptate în sus, spre creatorul lui? Eu mă aflu aici ca să vă spun că nu are nimic, Columb este imun la distanțe.

E totul bine?

Mama: „Oh, sărmana mea lună, scumpa mea lună“. Se îngrijește de capul lui plin de vânătaii.

Tatăl: Intransigent.

Numai doica înțelege că lumea s-a schimbat pentru totdeauna. (S-au pronunțat cuvinte aspre; perspectivele ei sunt sumbre. Dată afară, ea stă în fața ușii Incertitudinilor. Simte că ușa se va deschide spre strada Durerii, așa că ezită. Zadarnic însă și iat-o, dusă este.)

Și lumea? Noile nume încep să se agite în cochiliile lor. În Virginia, un porumbel cade din cer, ceea ce îi uluiește pe toți cei care-l văd. În Yucatan, un știulete de porumb care nu a fost depănușat ia foc, din senin. În Hispaniola, o femeie naște nenumărați copii-șarpe, și, pe insulele dinspre miazănoapte, și dinspre miazăzi, și dinspre răsărit, și dinspre apus față de locul acela, fiecare își amintește originea dușmanilor. Iar în Europa al patruzecelea strămoș al seminței de cânepă – din care vor crește primele fibre, iar ele, răsucite și împletite, vor deveni odgonul corabiei *Sfânta Maria* este doborât cu o coasă ascuțită.

CINE ȘTIE LA CE SĂ NE MAI AȘTEPTĂM?

Bartolomeu: Ai fost vreodată în China?

Alonso: Nu știu.

La care Cristofor ar spune cu siguranță: Nu știi? Ai vreun motiv să crezi că ai fi putut să fii acolo, la un moment dat?

Alonso: (Tăcere)

Bartolomeu: Ai fost vreodată, de pildă, aproape de hotarele Chinei sau părinții tăi au fost acolo după ce te-ai născut?

Alonso: (Tăcere)

Cristofor: Europeanii obișnuți știu dacă au fost sau nu în China!

Și așa se face că, mulți ani mai târziu, în apartamentul lor din orașul Lisabona, Columb și fratele lui, Bartolomeu, au împărțit supa diluată a bunătații inchizitoriale și, cu fiecare lingură, întrebările, nesfârșitele întrebări. Musafirul lor nu se simte bine. Este marinar, Alonso Sanchez, și, în acest moment, este pe cât de lipsit de substanțialitate, pe atât de străveziu, aproape transparent din cauza privațiunilor. Oare aceasta să fie explicația pentru răspunsurile sale lipsite de consistență, care se aud foarte bine, peste secole? Palidul musafir la cină fusese adus acasă pe targă, de la docurile unde își făcuse apariția dis-de-dimineată, sfrijit și în zdrențe. El afirmă că, deocamdată, este singurul supraviețuitor al unei călătorii lipsite de noroc, spre Anglia, că fusese împins de vânturi spre apus, la săptămâni distanță de cursul normal. Columb a pus să fie așezat pe pat, lângă foc, unde Alonso a dormit toată ziua, respirând foarte slab și neregulat, cu secretele ascunse sub limbă. Gazdele lui au străbătut odaia-n lung și-n lat, cu pas neliniștit. În sfârșit, curiozitatea atârna mai greu decât caritatea și supa este

adusă lângă pat și, odată cu ea, litania întrebărilor: „Ai fost vreodată în China?”

Pilotul se gândește la apariția din ceață a unui promontoriu povârnit. Este albastrui din pricina pădurii de molizi dulce mirositoare. Este o binecuvântare. Cu trei săptămâni înainte, simțise prima adiere caldă în rafalele ce umflau pânzele dinspre sud-est, iar noaptea, uscatul căpătase contur. Și apoi, cumplitul haos al dimineții pe o mare întru totul schimbată, care își ieșise parcă din minți. Vântul a durat o săptămână, apoi a început să sufle dinspre răsărit. Patru zile mai târziu, au pătruns în ochiul uraganului și o săptămână s-au luptat să iasă din el, nava lor zbătându-se în talazurile dezlanțuite, ca un om care se îneacă. Apoi, chiar când începea să se însereze, vântul a încetat ca și cum nici nu ar fi existat, și iată-l, ca o nălucă, înmiresmat, străpungând ceața și ivindu-se dincolo de ea, așternându-se în calea talazurilor. Au plutit la distanță toată noaptea, cu această viziune bântuindu-le visele somnului lor epuizat, pentru ca, în zori, să dispară fără urmă.

Alonso Sanchez moare în timpul nopții. După atâta înfometare (supraviețuise bându-și propria urină, sugând zeurile din măruntaiele păsărilor), chiar și supa subțire era o mâncare mult prea consistentă. Dimineata, Columb îl găsește cu ochii

deschiși, dar opaci, ficși, fără a mai sclipi înspre acele vaste depărtări. Îi închide, cu blândețe, cu degetul mare și cel arătător, și vede acel promontoriu. Dar nu numai atât. Trasează linia albă a talazurilor cu un creion gros, înconjurând și dând un nume spațiului de dincolo de ea. Prelungește această linie, șovăielnic, cu un creion mai fin. La sud, o salbă de insule, la nord, un țărm lung, la nivelul mării. Cathay. Este nespus de frumos și de pur locul acesta abstract care delimitează numai formele esențiale, lăsând restul la o parte. Întrebările erau inutile. Columb știa la ce să se aștepte.

VESTUL ESTE PRETUTINDENI

Columb știe la ce să se aștepte, pentru că trebuie să-i sosească o scrisoare. Ea vine cu vaporul și călătoria durează mult. Este nerăbdător. Abia dacă îi vorbește tinerei lui soții, în timp ce amândoi își mănâncă cina constând în stufat de iepure, în căsuța lor înghesuită din părăsitul Porto Santo. Dar iată că scrisoarea se apropie de țărm. Într-o clipă, o va avea în mâinile lui. Columb știe că scrisoarea conține cele mai bune urări din partea lui Paolo del Pozzo Toscanelli, precum și o hartă. Pe hartă va sta scris: „orice vei face vei avea succes“. Columb știe că va

izbuti. În scrisoare va sta scris: „după atâtea leghe, poți ajunge în acele locuri foarte bogate în tot felul de mirodenii, și de giuvaieruri, și de pietre prețioase“. Columb știe câte leghe: și scrisoarea continuă: „să nu te mire dacă îți spun «vest» locului în care cresc mirodeniile, pentru că, în mod obișnuit, se spune că ele cresc în est, deși, cine o ia înspre vest întotdeauna va găsi ținuturile mai sus pomenite în vest, iar cine se îndreaptă spre est, pe uscat, va găsi aceleași ținuturi în est“. Columb nu este uimit. Simte că prinde curaj. A știut dintotdeauna că Estul nu este un loc, ci un nume pentru bogății, și că Vestul este pretutindeni. Iată scrisoarea, adusă de băiatul cel orb de la docuri, gâfâind, cu calul în spume. Doña Felipa Perestrello y Moniz i-o aduce. El dă la o parte castronul și farfuriile cu stufat și o întinde pe masă și totul este exact așa cum își închipuise el că va fi, chiar și Cetatea Raiului, cu podurile ei de marmură, și acoperișurile aurite ale Japoniei.

DORINȚA DIN GÂND

Dar cât de întins este oceanul? De unde să-l apuci? Poți să-l străbați într-o mică ambarcațiune? Cât de mare este Pământul? L-ai văzut în miniatură